

Pincebérlet

A tulaj raktárként használta évtizedekig. Egy nagyobb belső helyiségből, valamint egy konyhának leválasztott keskeny előrészéből áll. Csak a konyhán van ablak, az udvar gyümölcsfáira néz, a hófödte ágakon néhány madár gubbaszt. A tető vízszintes, szurokkal burkolt. A víz és az áram bevezetve, villanykörte csüng a belső helyiségben a nedves plafonról. Ahogy belépek, a gyenge, betegesen sárgás fénytől még frusztráltabb leszek. A jobb sarokban vaskályha. Ahol a fekete cső eltűnik a falban, körös-körül vastag koromréteg. Két szék, egy kis asztal, egy franciaágy, utóbbi egyszerre szolgál fekvő-, tároló- és ülésként. Ütött-kopott mikrohullámú sütő, hősugárzó, két olvasólámpa a kályha mellett. Nem csak a homály miatt hunyorgok. Csíp a doh, a penész, a cigarettafüst és az ürülék szagának elegye.

– Huszonötezet fizetünk, plusz az áram. Azt csak a hősugárzó meg a villany fogyassza, a mikro nem működik már régóta. Néha kapcsolunk rádiót, reggelente általában, de más szórakozásunk nekünk nincsen.

A padló legalább jó, vagyis nem döngölt. Beton, igaz, erősen repedezett. Lyukak, mélyedések a lábam alatt, fekete víz van bennük. Felváltva nézem a beszélő öregasszonyt és a fiát, aki mellette, az ágy szélén ül. Negyvenes férfi, kefebajusszal, ősz hajjal. Az arca ugyanolyan ráncos, mint az anyjának. Szemei beesettek. Elmélyülten bámulja a mikro ajtaját, mintha az tévéképernyő lenne. Csak néha szólal meg, kiegészíti az elmondottakat.

– Öten lakunk itt, most csak mi vagyunk itthon.

– Meg az állatok – szól a fia. A jobb oldali székre mutat, egy fekete pokróc alatt macskák fekszenek.

– Nem mi takartuk be őket – mondja nevetve az öregasszony, köhög. A völgyben mindenki köhög. – Ők csinálták maguknak. Mondom! Okos állatok, feltalálják magukat minden helyzetben. Nincs ezen mit csodálkozni, mert ők is fáznak.

Vékony, girhes macskák. Az egyiknek hiányzik a szőr a feje tetejéről.

– Bent tartják őket? – érdeklődöm.

– Persze! Az egerek meg a patkányok miatt. Ketten maradtak, már csak ezek vannak meg, a harmadik macska eltűnt. Pedig az milyen szép volt! Kis, hiú dög, egyfolytában csak nyaldosta a saját piccsáját. Szép is volt neki a bundája, az igaz!

– Elvitték a patkányok – mondja halkan a fia. Ritmikusan mozogni kezd, előre-hátra hintázik. – Ott jönnek fel, a hűtő mögött, a lyukon. Megnézed? Menjél ki, ott van. Mindig betömjük, de kirágnak folyton. Nem lehet ellenük védekezni. Kurva nagyok. Arról nem is beszélve, hogy milyen sokan vannak.

– Nagyon sokan vannak – veszi vissza a szót az öregasszony. – Attól félek, egyszer majd minket is megtámadnak. Ekkorák!

Széttárja kezeit, az ujjait is szétnyitja.

– Be kellene betonozni, de nem tudunk mit csinálni, a tulaj nem engedi, hogy csináljunk valamit a pincével – mondja a fia.

– Hogyan betonoznánk már? Mennyi pénz lenne az is, te jó isten!

– Biztosan megoldanánk valahogy. Miért? Te örülnél, ha összeharapdosnának a patkányok?

Az öregasszony megvakarja a homlokát, néhány másodpercnyi hallgatás után válaszol.

– Valamit tényleg csinálni kellene azzal a lyukkal. Nem a miénk, de másunk nincsen. Csak ez a szar. Mi ez szerinted? Lakás? Ház? Ugyan. Még pincének is rossz. Nem is tartanék itt semmit, ha az enyém lenne. Ez egy pöcegödör. Egy lyuk. Pedig rákölténék abból a kicsiből, ami van, de azt sem lehet. Még a fűtést is megtiltották. Hiába van itt ez a kályha, nem gyűjthetünk be, mert kormolja a falat. Érted? Kormolja a falat. Mi meg fagyunk meg. Azt mondja, hogy károsítjuk az épületet. Ezzel fűtjük ki az egész telet – mutat a hőszugárázóra – már negyedszerre.

– Ezzel? – kérdezem.

– Mit mondjak erre? Felöltözünk. Rajtam most három nadrág van – nehézkesen lehajol, elkezd felhajtani a felső réteg szárát.

– Hagyja csak, elhiszem – mondom neki, de hajtja egyre a nadrágját.

– Úgyis akarok mutatni valamit. Nézd meg, hogy néz ki a lábam, mindjárt mutatom. Még szerencse, hogy közgyógyom van, arra felírnak mindent, ami kell. Még a Rivotril is.

– Nyugtatót szed? – kérdezem.

Nem boldogul a harmadik réteg ruhával.

– Muszáj vagyok. A gondok, tudod. Nem tudok aludni. Egész nap csak jár a fejem. Még álmomban is csak azon idegeskedek, mi lesz velünk. Sokszor felkelek. Reggel egyet, délben egyet, este, lefekvés előtt kettőt. Ez a napi adagom. De nem használ már annyira ez sem. Itt van, ilyen! Na? Ez az, ami a legjobban fáj! Mit szólsz?

A jobb lábán a térde alatt rengeteg kitüremkedést látni, a sípcsontja kacskaringós, mintha több helyen is eltört és sosem forrt volna jól össze a csont. Nem láttam még ilyet. Émelygek a szagtól.

– Szilánkos törések voltak. Legurultam a lépcsőn. Jó, mi? Fáj. Vesekövem is van. Strummám is. Meg asztmám.

– Mégis cigizik – vág közbe a fia.

Az öregasszony nevet.

– Sokat szív? – kérdezem.

– Sokat – a fia is nevet, úgy válaszol az anyja helyett.

– De csak reggel – mondja az öregasszony. – Akkor hármat vagy négyet is egymás után. Napközben nem gyűjtök én rá. Nem kell. Minek? Meg reggel sem mindig. Csak akkor, ha van kávé.

– Sztereoízik, sztereoiban nyomja – mondja a fia. Ezen megint nevetnek.

– Még jó, hogy nincs kávé, igaz-e? – kacagja az öregasszony. Köhög.

– Nem súlyosbodik a cigitől az asztmája? – kérdezem.

– Hát, hogy súlyosbodik, az egyszere biztos. De akkor is súlyosbodna, ha nem cigiznék.

– A penész. Érzed? Folyamatosan köhögünk a penésztől – magyarázza a fia.

Nem néz rám. Tekintetét még mindig a mikróra szegezi, úgy folytatja.

– Terjed ez a szar. Megállíthatatlan. Szurkos a pince teteje, az amúgy jó szigetelő lenne, tudom, mert dolgoztam én is vele, de beázik. Meg sokan lakunk itt ahhoz ké-

pest, amekkora a hely. Telelélegezzük. Jó, hogy el nem szívjuk egymás elől a levegőt. Szellőztetni kéne sokszor, de ilyenkor mit szellőztetsz? Amúgy is hideg van. Meg az az igazság, hogy már ki sem megy a szag. Mi már nem is érezzük. Már leszarjuk, nem törődünk vele. Azért kérdeztem tőled, hogy érzed-e, mert te most jöttél csak be kintről. Csak tudjuk, hogy van ez a szag, mondom, mi már nem érezzük. Köhögünk, megbetegszünk, és ennyi. Kész.

Dörzsölöm a tenyeremet, közben a fiát bámulom. Az öregasszony figyelni a mozdulataimat, megszólal.

– Hát, igen. Nem lehet fűteni.

– És tényleg csak azért, mert a tulajdonos nem engedi? – kérdezem.

– Ugye, hogy milyen hülyeség? Nem is lehet elhinni. Pedig így van, bizony. Onnan, a belvárosból persze könnyű parancsolgatni. Mert ő ott lakik. Még vécé sincsen bent, persze, hogy piszkos lesz az épület. A többiek ki tudnak menni az udvarra, ha van dolguk, de én már nem tudok kimenni annyiszor. Pelenkával vagyok.

Most tűnnek fel a szék alatt a sárgás, barna pelenkák. Eddig nem vettem észre őket, most viszont alig tudom levenni róluk a szemem.

– Nem tudok mit csinálni – mondja szabadkozva. – Szégyellem, de öreg vagyok, és nyomorék. Ha tudom, hogy ma vendég jön, akkor elteszem őket, vagy megkérem a fiamat, hogy segítsen eltakarítani, de nem tudtam. Amúgy, ha már itt tartunk, télen ők sem mennek ki. Mármint a többiek. Flakonokba pisilnek, majd bolondok is lennének olyan hidegben kimenni, mint amilyenek szoktak lenni!

– Titokban nem szoktak begyűjtani? – kérdezem.

– Régebben csináltuk. De már most nem merjük. Mert kitesz minket. Semmink nincs, csak ez az albérlet. Pincebérlet, én így hívom. Azért mégsem az utcán vagyunk. De mindig jön valamivel. Ki akar tenni folyton. Annyi emberség azért még van benne, hogy csak fenyeget. Nem teszi meg. Azzal szokott jönni, hogy megint késünk a lakbérrel. Tehetek én arról, hogy a nyugdíj meg a segély nem ugyanazon a napon jön? Ha egy napon jönnének, akkor kifizetném őt időben. Akkor nem lenne semmi baj. De külön jönnek. És ezt ő nem érti meg. Várjál csak, ezt is megmutatom!

Végigdől az ágyon, a fal mellé dobált holmik között keresgél. Jobb lábán a ruhák térdig feltűrve. A mocskos pelenkákat nézem, a macskákat. Csukva a szemük. Egy spárgával átkötött iratköteg van az öregasszony kezében. A leletei. Lapozgatom őket. A férfi arca kifejezéstelen. A rivotrilos üveg az ágyon, közel hozzá. A nyakamba csöppen valami. Olvad a hó a tetőn.

– Megnézhetem a lyukat, amin a patkányok jönnek be? – kérdezem.

Az öregasszony bólint, feltápáskodik, elindul a külső helyiségbe. Próbálom, de nem tudom maradásra bírni.

– Hagyjad, nem lehet neki megmondani – int a fia.

– Ne nézzél szét, még nem mosogattam el – szabadkozik az öregasszony. Az ablak alatti szekrényeken edények sorakoznak. Beléjük rohadt az ételmaradék, fekete és zöld színű foltok mindegyiken. A szekrény után a földön egy nagyobb kupac. Nem macskaszar. Követem őt a hűtőhöz. Mögötte van a lyuk. Kicsit el kell mozdítanom a gépet, hogy lássam. Ahogy fogást keresek rajta, észreveszem, a fal és a hűtő között még nagyobb halom szar.

– Látod? Itt szoktak feljönni. Kikaparják, kiássák az egészet.

Zihál.

– Igen, látom – hazudom, pedig az ürüléken kívül nem látok semmit. Ki kell mennem a levegőre. Kellemetlenül érzem magam, valószerűtlen az egész helyzet, nem tudom, hogyan viselkedjek. Elindulok kifelé, ügyelek a mozdulataimra, hogy ne látszódjon rajtam a sietség. Visszahajlok a nagyobb helyiségbe, éppen elköszönök a fiától, amikor az öregasszony megszólal.

– Elég volt már nekem ez a nyolcvan év. Már nem akarok élni.

– Miért nem? – kérdezem, amitől még zavartabb leszek, mert pontosan tudom, mennyire értelmetlen kérdés.

– Az orvos is ezt kérdezte a múltkoriban. Már nem. Elég volt. Nem férünk el. Beteg vagyok és öreg.

Hiába ellenkezek, ragaszkodik hozzá, hogy kikísérjen. Alig bír járni, mégsem használ botot. A kapunál állok, odaér hozzám, a karomba kapaszkodik. Nehezen lélegzik. Az arcát nézem, ő pedig az udvar kopár fáit. Eltűntek a madarak. Az ereszcatornák csöpögését hallgatom, figyelem az arcát.

– Nem tudom, ilyesmikre gondoltál?

– Mármint?

– Hát, hogy beszéljünk. Azt mondtad, beszélgetni akarsz. Ilyeneket akartál hallani?

Nem válaszolok. Azt mondogatom magamban, amit az elmúlt hónapokban. Hogy nem írom meg a könyvet, de most nem leszek nyugodtabb tőle. Hallgatok.

– Minek éljek? Nem élet ez. Nem igaz az, hogy megszokja az ember a rosszat. Egy darabig talán, de aztán már nem tud vele mit kezdeni. A megszokás is csak olyan, hát, olyan átmeneti. Érted? Nem annyira segít. Csak egy darabig. Nekem már mindegy. Nekem már tényleg teljesen mindegy. Meg akarok halni.

Mélyeket lélegzem, kilépek a kapun. A szemközi kalyibákat figyelem, roska-doznak a hó alatt. Elképzelem, ahogy összedőlnek, és az éjjeli havazás legalább az évszak hátralévő részére eltünteti őket. Ettől még rosszabbul vagyok.

– De nem fogok – mondja.

Megfordulok, hogy jól hallottam-e, de már csak a hátát látom. Csoszog. Vajon visszanéz még az ajtóból?

